

INHOUDSOPGAVE

Lijst van meest gebruikte afkortingen inclusief afkortingen Europese regelgeving	29
1 Historische achtergrond Nederlandse financiële toezichtwetgeving	45
1 Inleiding: het rechtsgebied financieel toezichtrecht	45
101. Van effectenrecht, bankrecht en verzekeringsrecht naar financieel toezichtrecht	45
102. Actoren op de financiële markten	46
103. Handel in financiële instrumenten	47
2 Basisstructuur van het financieel toezichtrecht	47
104. Basisstructuur van het financieel toezichtrecht	47
105. De Wft bestrijkt het effecten-, bank- en verzekeringswezen	50
3 Terugblik: ontstaansgeschiedenis in zeer grote lijnen	50
106. Inleidende opmerkingen	50
3.1 De periode van de (vroeg) middeleeuwen: de zestiende eeuw	51
107. Lijfrenten tegen koopsom: financiering van de oorlogskas en eerste vorm van toezicht	51
108. Gilde- en knechtbussen: oorsprong begrafenis- en ziekenfondsen	51
109. Plakkaten zeeverzekering (1549-1597) en ontstaan Amsterdamse Verzekeringskamer (1598)	51
3.2 De periode van de zeventiende eeuw	52
110. Aanloop naar uitgifte van schuldbewijzen: handel in wisselbrieven en 'wissel'-banken	52
111. Oprichting VOC: verhandelbare aandelen en begin effectenhandel 1602	53
112. Stedelijke wisselbank (1609) en Amsterdamse Koopmansbeurs (1611)	54
113. Aanzet tot regulering: verbod op blanco verkoop ('short selling') in 1610	55
114. Prijscourant waren en wissels en Ordonnantie 1647	56
115. Amsterdamse Wisselbank wordt 'Optiebank' en voorloper Optiebeurs (1683)	56
3.3 De periode van de achttiende en negentiende eeuw	57
116. De eerste beleggingsfondsen 1774-1779	57

117.	Opheffing West- en Oost-Indische Compagnie 1781-1798: handelsgevolgen	57
118.	College tot Nut des Obligatiehandels en Prijscourant effecten (1787)	58
119.	Tontine-leningen ('spaarkassen') en Decreet van 1810	58
120.	Oprichting De Nederlandsche Bank 1814 en 'vaderlijk' toezicht op commerciële banken	59
121.	Levensverzekeringmaatschappijen en begrafenisfondsen: 1830	61
122.	Zelfregulering beurshandel: Vereeniging voor den Effectenhandel 1876	61
123.	Verbod op publieksmisleiding 1886	62
3.4	De periode van 1900-1980	63
124.	Crisisjaar 1907 en Tijdelijke Beurswet 1914	63
125.	Wet op het levensverzekeringsbedrijf en oprichting Verzekeringskamer 1923	64
126.	Beschikking Beursverkeer 1946 en 1947	65
127.	Bankwet 1948: nationalisatie aandelen in DNB	65
128.	Wet assurantiebemiddeling (Wabb) en Pensioen- en spaarfondsenwet: 1952	66
129.	Wet toezicht credietwezen 1952 en 1956	67
130.	Wet op het schadeverzekeringsbedrijf en Raad van Toezicht: 1964	67
3.5	Periode 1980 tot 2007	68
131.	Inleidende opmerkingen	68
132.	Regulering beurshandel: instandhouding zelfregulering	68
133.	Wet toezicht kredietwezen 1978	69
134.	Wet toezicht (schade)verzekeringsbedrijf 1985 en 1987 (Wtv)	70
135.	Regulering buitenbeurshandel: de Wet effectenhandel 1986 (Weh)	70
136.	Oprichting Stichting Toezicht Effectenverkeer (STE) 1988	72
137.	Bestrijding mis- of gebruik voorwetenschap 1989	72
138.	Gedeeltelijke vervanging Weh: Wet toezicht beleggingsinstellingen 1990 (Wtb)	73
139.	Wet melding zeggenschap 1991 en Bijlage X (beschermingsconstructies)	73
140.	Vervanging Beurswet 1914 en Weh door Wet toezicht effectenverkeer 1992	74
141.	Vervanging Wtk 1978 door Wet toezicht kredietwezen 1992	75
142.	Vervanging Wtv door Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993 en PVK	75
143.	Wet toezicht natura-uitvaartverzekeringsbedrijf (1994)	75
144.	Vervanging Wte 1992 door de Wet toezicht effectenverkeer 1995	76

145.	Stapsgewijze terugdringing zelfregulering effectenbeurzen: 1999-2005	77
146.	Raad van Financiële Toezichthouders: papieren tussenstap nieuwe toezichtstructuur	78
147.	Hervorming toezichtstructuur: functioneel toezichtmodel ('twin peaks')	79
148.	Feitelijke invoering functioneel toezicht en STE wordt AFM 2002	80
149.	De Wet financiële dienstverlening 2005	81
3.6	De Wft is een feit: 2007	81
150.	Wettelijke verankering functioneel toezichtmodel	81
4	Uitleiding: vertrouwen in wetgeving	83
151.	Nota 'Vertrouwen in wetgeving' 2008: interessante aspecten toen en nu voor de Wft	83
2	Historisch overzicht in vogelvlucht van het Europese materiële recht	85
1	Inleiding	85
201.	Inleidende opmerkingen	85
202.	Rechtsgrondslag voor de invoering van Europees toezichtrecht	86
2	Eerste ontwikkelingen op het terrein van bank-, effecten- en verzekeringswezen	87
203.	Het Europees toezichtrecht doet zijn intrede in het nationale recht	87
204.	De eerste richtlijnen: minimumharmonisatie en basisbeginselen	87
3	Witboek voltooiing interne markt	89
205.	Uitbreiding regelgeving tot nieuwe terreinen	89
4	Financieel Actieplan (FSAP) 1999-2005	91
206.	Verdere	91
207.	Naar maximumharmonisatie	93
208.	Invoering van minimumhandhavingsbevoegdheden	93
209.	Resultaat FSAP	94
5	Witboek over het beleid op het gebied van financiële diensten 2005-2010	95
210.	Inleidende opmerkingen	95
211.	Beleidsprioriteiten en minder uitgebreide 'regelgeving'-agenda	95
6	De mondiale financiële crisis: versnelde regulering van nieuwe terreinen	96
212.	Inleidende opmerkingen	96
213.	Wetgevingsmaatregelen voor nog niet gereguleerde activiteiten	97
214.	Regulering van ratingbureaus	98
215.	Regulering van shortselling	98

	216. Regulering ‘alternatieve’ beleggingsinstellingen	99
7	Herziening van de ‘FSAP’-regelgeving en regulering nieuwe terreinen	100
	217. Inleidende opmerkingen	100
	218. Herziening van de ‘FSAP’-regelgeving	100
	219. Nieuwe terreinen	101
8	Kapitaalmarktunie (CMU)	103
8.1	Actieplan voor de opbouw van een kapitaalmarktunie (2015)	103
	220. Actieplan kapitaalmarktunie: opbouw en hervorming	103
8.2	Tussentijdse evaluatie 2017 en 2018	104
	221. Versterken capaciteit EU-kapitaalmarkt	104
8.3	Actieplannen en gerealiseerde regelgeving	104
	222. Actieplan kapitaalmarktunie: overzicht van thema’s en actieplannen	104
	223. FinTech-actieplan en het pakket digitaal geldwezen	105
	224. Actieplan voor de opbouw van een kapitaalmarktunie	106
	225. Actieplan financiële retaildiensten en ‘EU-strategie voor particuliere beleggers’	106
	226. Actieplan uitbreiding bankcapaciteit en grensoverschrijdende investeringen	108
8.4	Klimaatcrisis en verduurzamingsmaatregelen	108
	227. Actieplan en initiatieven duurzame financiering: inleiding	108
	228. Actieplan financiering duurzame groei: Europese Green Deal (2018)	109
	229. Europese Green Deal (2019-2020)	110
	230. Europese Green Deal (2021)	111
	231. Het wijzigingspakket eerste halfjaar 2021	111
8.5	COVID-19: aanpassing MiFID II, Prospectusverordening, Securitatieverordening en CRR	113
	232. Maatregelen voor herstel van de COVID-19-pandemie	113
8.6	Nieuw Actieplan kapitaalmarktunie 2020 en urgentie in licht COVID-19-pandemie	114
	233. Rapport HLF: aanbevelingen inzake de Europese kapitaalmarktunie	114
	234. Het nieuwe KMU-actieplan 2020: COVID-19 en Green Deal	115
	235. Zestien acties voor drie kerndoelstellingen	117
	236. Informatieverschaffing, informatie-overaanbod, provisie en cliëntenclassificatie	117
	237. Versterking geïntegreerd toezicht en single rule book	119
9	Stand van zaken van de Europese verordeningen	120
9.1	Inleiding	120
	238. Inleidende opmerkingen	120

9.2	Vastgestelde Europese verordeningen (eerste niveau van regelgeving): 2009-2021	121
239.	Verordening (EG) nr. 924/2009 aanvullingen en codificatie: grensoverschrijdende betalingen	121
240.	Verordening (EG) nr. 1060/2009: credit ratingbureaus en kredietverzuimswaps (CRA)	122
241.	Verordening (EU) nr. 236/2012: Shortselling en kredietswaps	123
242.	Verordening (EU) nr. 648/2012: EMIR	125
243.	Verordening (EU) nr. 345/2013 en 346/2013: EuVECA en EuSEF	126
244.	Verordening (EU) nr. 575/2013 (CRR): kapitaalvereisten, NPL's en gedekte obligaties	127
245.	Verordening (EU) nr. 576/2014: MAR (marktmisbruik)	129
246.	Verordening (EU) nr. 600/2014: MiFIR (beleggingsondernemingen)	130
247.	Verordening (EU) nr. 909/2014: CSD-verordening (centrale effectenbewaarinstellingen)	131
248.	Verordening (EU) nr. 1286/2014: PRIIP's-verordening	132
249.	Verordening (EU) 2015/760: ELTIF-verordening	133
250.	Verordening (EU) 2015/2365: SFT-verordening (effectenfinancieringstransacties)	133
251.	Verordening (EU) 2016/1011: Benchmarkverordening	134
252.	Verordening (EU) 2017/1129: Prospectusverordening 2017	134
253.	Verordening (EU) 2017/1131: MMF-verordening (geldmarktfondsen)	135
254.	Verordening (EU) 2017/2402: Securitatieverordening	136
255.	Verordening (EU) 2019/1156: CBDF-verordening (distributie beleggingsinstellingen)	137
256.	Verordening (EU) 2019/1238: PEPP-verordening (persoonlijk pensioenproduct)	138
257.	Verordening (EU) 2019/2033: IFR (prudentiële vereisten beleggingsondernemingen)	139
258.	Verordening (EU) 2019/2088: ESG-verordening (duurzaamheidsinformatie)	140
259.	Verordening (EU) 2020/852: Taxonomieverordening en groene obligaties	142
260.	Verordening (EU) 2020/1503: Crowdfundingverordening	144
261.	Verordening (EU) 2021/23: herstel en afwikkeling CTP's (centrale tegenpartijen)	146
9.3	Voorstellen voor Europese verordeningen ter regulering van nieuwe terreinen	147

262.	Vermindering rechtsonzekerheid grensoverschrijdende cessie en effectentransacties	147
263.	Drie voorstellen in het kader van het digitaal geldwezen	149
264.	DLT-voorstel: pilotregime voor marktinfrastructuren	150
265.	DORA-voorstel: digitale operationele weerbaarheid	151
266.	MiCA-voorstel crypto's en cryptodiensten: inleiding	153
267.	MiCA-voorstel: doelstellingen en reikwijdte	154
268.	MiCA-voorstel: emittenten van crypto's en toezicht	155
269.	MiCA-voorstel: aanbieders van cryptodiensten	157
270.	MiCA-voorstel en voorkoming van marktmisbruik	158
271.	Verordeningvoorstel digitale diensten en relatie met Richtlijn elektronische handel	159
272.	Voorstel voor een verordening Europese standaard groene obligaties	161
3	Europese wetgevingstechniek, wetgevingsprocedure en toezichtstructuur	165
1	Inleiding	165
301.	Inleidende opmerkingen	165
2	Tendens toepassing van een andere wetgevingstechniek: 'principles based'-regelgeving	165
302.	'Principles based'-regelgeving: flexibele vorm van regelgeving	165
303.	Voordeel van 'principles based'-regelgeving	166
304.	Nadeel van 'principles based'-regelgeving	166
3	Vereenvoudiging en verbetering van de regelgeving	167
3.1	Actieplan 2002 'Vereenvoudiging en verbetering van de regelgeving'	167
305.	Beter wetgeven Actieplan 2002	167
306.	Drie belangrijke stadia in het wetgevingsproces	168
307.	Criteria voor het intrekken van een voorstel	169
3.2	Vervolg op het Actieplan van 2002	169
308.	Vervolg op Actieplan 2002	169
309.	Instelling ESME voor 'sectorale coherentiecontrole' 2006	170
310.	Vermijden goldplating en meer verordeningen	170
4	Europese wetgevingsprocedure sinds het FSAP: Lamfalussy-wetgevingsprocedure	172
311.	Inleidende opmerkingen	172
4.1	Opzet 'Lamfalussy'-wetgevingsprocedure	172

312.	‘Lamfalussy-wetgevingsprocedure’ (2001): vier niveaus in het wetgevingsproces	172
313.	Invoering van ‘niveau3’-comités (3L3-comités) en ‘soft law’	173
314.	Kritiek op en evaluatie van Lamfalussy-wetgevingsprocedure	174
4.2	Herziening Lamfalussy-wetgevingsprocedure: 2007-2009	175
315.	Versterking van toezichtconvergentie	175
316.	Voorstel tot die verbeteringen die onontbeerlijk en politiek haalbaar waren	176
5	Europese beleidsmaatregelen ter versterking van de sanctieregelingen	177
317.	Versterking van handhaving	177
6	Europese toezichtstructuur: het ESFS	179
6.1	Inleiding	179
318.	Inleidende opmerkingen	179
6.2	Achtergrond invoering in 2011 van het ESFS	181
319.	Mededeling ‘Op weg naar Europees herstel’	181
320.	Larosière-rapport 2009 en implementatie van de aanbevelingen	181
6.3	ESFS: evaluatie, consultatie en wijzigingsvoorstellen	182
321.	ESFS: evaluatie 2011 mede in het kader van de kapitaalmarktunie	182
322.	Consultatie, wijzigingsvoorstellen en totstandkoming	183
6.4	Het herziene ESFS: 2020	184
323.	ESFS: samenstelling	184
324.	Eerste pijler: macroprudentieel toezicht (ESRB)	185
325.	Tweede pijler: microprudentieel toezicht (drie ESA’s en Gemengd Comité)	186
326.	Juridische grondslag en doelstelling ESFS (onder meer Europees ‘	187
6.5	ESA’s: samenstelling, doelstelling, taken en werkterrein	188
327.	Samenstelling ESA’s	188
328.	Doelstelling van de ESA’s en verwezenlijking daarvan	189
329.	Werkterrein van de ESA’s: algemeen en opstellen toezichtplan	190
330.	EBA: werkterrein en taken	191
331.	EIOPA: werkterrein en taken	193
332.	ESMA: werkterrein en taken	194
6.6	Bevoegdheden ESA’s	195
333.	Inleidende opmerkingen	195
334.	Technische regulerings- en uitvoeringsnormen en ‘stakeholdersgroep’	196
335.	Richtsnoeren en aanbevelingen	197
336.	Regeling omtrent Q&A’s	199

337.	Besluiten bij inbreuk op Unierecht en bescherming klokkenluiders	200
338.	Besluiten in geval van een noodsituatie	202
339.	‘Binding mediation’ tussen nationale toezichthouders	204
340.	Publicatie ‘no action’ letters	205
341.	Inwinnen en uitwisselen van informatie en beroepsgeheim	205
342.	Internationale betrekkingen en equivalentiebesluiten derde landen	208
343.	Collegiale toetsingen van activiteiten van bevoegde autoriteiten: peer review	208
344.	Consumentenbescherming: beperken of verbieden van financiële activiteiten	209
345.	‘Mystery shopping’	211
6.7	Rechtstreeks toezicht door ESMA	212
346.	Inleidende opmerkingen	212
347.	Rechtstreeks toezicht door ESMA: CRA en EMIR	215
348.	Rechtstreeks toezicht op bepaalde aanbieders datarapporteringsdiensten	216
349.	Rechtstreeks toezicht op bepaalde benchmarkbeheerders	217
350.	Overgangsregeling	217
6.8	Toezicht- en handhavinginstrumentarium van ESMA	218
351.	Geheimhouding, onderzoeks- en handhavingbevoegdheden: inleiding	218
352.	Inlichtingenverzoek en inlichtingenvordering	219
353.	Algemene onderzoeken	219
354.	Inspecties ter plaatse	220
355.	Procedure voorafgaand aan treffen van een maatregel: onderzoekdossier	221
356.	Treffen van maatregelen	221
357.	Dwangsommen en geldboeten: algemeen (procedureregels)	222
358.	Opleggen (last onder) dwangsom	223
359.	Opleggen geldboete	224
360.	Publicatie maatregelen en ESMA-overzicht	225
6.9	Rechtsmiddelen en aansprakelijkheid	226
361.	Bezwaar en beroep tegen maatregelen van de ESA’s en aansprakelijkheid	226
362.	Rechtsbescherming in het kader van ‘soft law’	228
7	Europees banktoezicht: invoering van de bankenunie	230
7.1	Inleiding	230
363.	Inleidende opmerkingen	230
7.2	Eerste pijler: het SSM	232

364.	Eerste pijler: gemeenschappelijk banktoezicht (SSM)	232
365.	Verlenen en intrekken vergunning en vvgb voor gekwalificeerde deelnemingen	234
366.	Organisatie van toezicht op significante banken	235
7.3	Tweede pijler: het SRM	236
367.	Tweede pijler: gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme SRM en BRRD	236
7.4	Derde pijler: EDIS	239
368.	Voorstel Verordening tot instellen van een Europees depositogarantiestelsel: EDIS	239
7.5	Toezicht en handhaving door de ECB: hoofdlijnen	240
369.	Geheimhouding en toegang tot documenten	240
370.	Toezichtbevoegdheden ECB: inleidende opmerkingen	241
371.	Inlichtingen- en onderzoekbevoegdheid	242
372.	Inspecties ter plaatse	242
373.	Bevoegdheid opleggen administratieve sancties en publicatie	243
7.6	Rechtsmiddelen tegen ECB-optreden: bezwaar, beroep en aansprakelijkheid	244
374.	Rechtsbescherming in het kader van ECB-handhavingsbesluiten	244
375.	Recente uitspraken inzake ECB-boetebesluiten	245
376.	Aansprakelijkheid ECB	246
4	Wet op het financieel toezicht: totstandkoming, structuur en reikwijdte	247
1	Wettelijke verankering functioneel toezichtmodel in de Wft	247
1.1	Inleiding	247
401.	Enkele uitgangspunten van de Wft	247
1.2	Kritiek op de uitgangspunten en vormgeving van de Wft	250
402.	Inleidende opmerkingen	250
403.	Conceptuele houdbaarheid van het functioneel toezichtmodel	251
404.	Passendheid functioneel toezichtmodel bij Europese ontwikkelingen	251
405.	Geen aandacht voor bepaalde fundamentele vragen	252
406.	Raad van State: ruim tien jaar lang kritische kanttekeningen	252
407.	Herziening van de Wft: de Raad van State doet een nieuwe poging	254
2	Opbouw en structuur van de Wet op het financieel toezicht	254
2.1	Indeling van de Wft: zeven delen waarvan zes inhoudelijk	254
408.	De huidige zes inhoudelijke delen van de Wft	254
409.	Deel 1 Wft: algemeen deel	255
410.	Deel 2 Wft: markttoegang financiële ondernemingen	256

411.	Deel 3 Wft en Deel 3A Wft: prudentieel toezicht financiële ondernemingen	256
412.	Deel 4 Wft: gedragstoezicht financiële ondernemingen	257
413.	Deel 5 Wft: gedragstoezicht financiële markten	257
414.	Deel 6 Wft: maatregelen ter zake van de stabiliteit van het financiële stelsel	257
2.2	Gelaagde structuur van de Wet op het financieel toezicht	258
415.	Gelaagde structuur	258
416.	Het eerste niveau van regelgeving	258
417.	Uitvoeringsbesluiten: tweede niveau van regelgeving	258
418.	‘Gedelegeerde’ toezichthouderregels: derde niveau van regelgeving	259
2.3	Beleidsregels, richtsnoeren en andere vormen van ‘richtinggevende’ informatie bij open normen	259
419.	Inleidende opmerkingen	259
420.	Beleidsregels van de toezichthouders: formele aspecten	260
421.	Open normen en verband met beleidsregels en Europese soft law	262
422.	Open normen en ‘invulling’ in andere vorm dan beleidsregel	265
423.	Handhaving van open normen	266
424.	Techniek van ‘dynamisch verwijzen’	266
3	Doel en doelstellingen Wft	268
425.	Doel wetgevingsoperatie Wft: doelgericht, inzichtelijk en marktgericht	268
426.	Doelstellingen Wft: goede werking van de markt en beleggersbescherming	268
4	Toepassingsbereik van de Wft	269
4.1	Territoriale reikwijdte	269
427.	Van een ruime naar een beperkte territoriale reikwijdte	269
428.	Bepalen of sprake is van ‘in Nederland’	272
4.2	Beroep of bedrijf	274
429.	Betekenis ‘beroep of bedrijf’	274
5	Civielrechtelijke aspecten van overtreding Wft-bepalingen zoals geregeld in de Wft en andere civielrechtelijke aspecten	278
5.1	Inleiding	278
430.	Inleidende opmerkingen	278
431.	Geen toepasselijkheid artikel 3:40 lid 2 BW: artikel 1:23 lid 1 Wft	278
432.	Europese verordeningen en artikel 1:23 lid 2 Wft	282
433.	Artikel 1:23 Wft in relatie met privaatrechtelijke normen in Wft	283
5.2	Civielrechtelijk gesanctioneerde bepalingen in de Wft	286
434.	Inleidende opmerkingen	286

435.	Maatregel van (stille) curatele: artikel 1:76 Wft	286
436.	Gekwalificeerde deelnemingen: artikel 5:32d Wft	288
437.	Melding stemmen en kapitaalbelang in uitgevende instellingen: artikel 5:52 Wft	289
438.	Nietigheid bepaalde statuten- of reglementswijziging icbe: artikel 4:60 Wft	291
439.	Ontbinding op AFM-verzoek: artikel 4:37pa Wft en artikel 4:54 Wft	291
5.3	Wft-bepalingen met ‘civielrechtelijk effect’ en andere civielrechtelijke aspecten	292
440.	Hoofdstuk 3A Wft en artikel 1:76b Wft	292
441.	Artikel 1:76c Wft in relatie tot artikel 3:84 lid 3 BW	293
442.	Bepalingen van internationaal privaatrecht	294
6	Bestuursrechtelijke rechtsbescherming/rechtsgang	295
6.1	Inleiding en enkele algemene aspecten	295
443.	Inleidende opmerkingen	295
444.	Bestuursrechtelijke rechtsbescherming: ‘besluitenprocesrecht’ en bestuursorgaan	295
445.	Bestuursrechtelijke rechtsbescherming: ‘belanghebbendeprocessrecht’	298
446.	Bestuursrechtelijke rechtsgang: beperkt tot twee instanties	300
447.	Bestuursrechtelijke rechtsgang en artikel 1:3a lid 3 Wft	301
448.	Bezwaarschriftprocedure toegangspoort tot de rechter	301
6.2	Uitzonderingen op het algemene systeem	305
449.	Geen bezwaarschriftprocedure	305
450.	Geen beroep	307
451.	Rechtstreeks beroep bij CBb	309
452.	Geen hoger beroep bij het CBb	310
453.	Administratief beroep bij toezichthouder	310
454.	Beroep bij en versnelde behandeling Afdeling bestuursrechtspraak RvS (deel 6 Wft)	311
6.3	Rechtsgang openbaarmaking overtredingen en bestuurlijke sanc- ties	312
455.	Rechtsgang openbaarmaking overtredingen en bestuurlijke sancties	312
5	Toezichthouders: taken en bevoegdheden	313
1	Inleiding	313
501.	Actoren in het toezicht op financiële markten	313
502.	Toezicht algemeen	314

503.	Toezicht-op-afstand: uitgangspunten	314
504.	Uitzonderingen op het beginsel ‘toezicht-op-afstand’	317
505.	Inhoud van dit hoofdstuk	317
2	AFM en DNB: Wft-toezichthouders en inrichtingseisen	318
506.	AFM en DNB: Wft-toezichthouders	318
507.	AFM en DNB: privaatrechtelijke rechtspersonen	319
508.	Aansturing minister van Financiën	319
3	Toezicht: verband Wft met Awb en Kaderwet zbo’s	320
3.1	Inleiding	320
509.	Inleidende opmerkingen	320
3.2	Verband Wft en Awb	320
510.	AFM en DNB geen toezichthouder in de zin van de Awb	320
511.	Aanwijzen toezichthouders en toezichtbevoegdheden	321
3.3	Verband Wft en Kaderwet zbo’s	322
512.	Kaderwet zbo’s: relatie minister van Financiën en toezichthouders	322
4	Taken AFM en DNB uit hoofde van de Wft	324
4.1	Inleiding	324
513.	Inleidende opmerkingen	324
4.2	Taken DNB en AFM	324
514.	Taak DNB: uitoefenen van prudentieel toezicht	324
515.	Taak AFM: uitoefenen van gedragstoezicht	325
4.3	Taken DNB en AFM in het kader van Europese verordeningen	327
516.	DNB prudentieel toezicht EU-verordeningen	327
517.	AFM gedragstoezicht EU-verordeningen	331
4.4	Geen toezicht door de AFM op de naleving van enkele bepalingen van Deel 5 Wft	332
518.	Geen toezicht AFM op naleving enkele bepalingen Deel 5 Wft	332
519.	Vormgeving van de uitzonderingen van publiekrechtelijk toezicht	333
4.5	Splitsing taken DNB en AFM: uitgangspunt Wft één van beide toezichthouders bevoegd	334
520.	Uitgangspunt Wft: één van beide financiële toezichthouders bevoegd	334
4.6	Publiekrechtelijke taken en privaatrechtelijke toezichthouders	335
521.	Publiekrechtelijke taken en privaatrechtelijke toezichthouders	335
5	Taakuitoefening: eisen en bevoegdheden minister van Financiën	336
5.1	Inleiding	336
522.	Inleidende opmerkingen	336
5.2	Eisen aan taakuitoefening en beleidsregels taakuitoefening	337
523.	Eisen aan taakuitoefening: artikel 19 Kaderwet zbo’s	337

524.	Beleidsregels en nadere regels taakuitoefening: artikel 1:25b Wft	337
5.3	Inlichtingenbevoegdheid minister van Financiën: artikel 1:42 Wft en artikel 20 Kaderwet zbo's	338
525.	Inleidende opmerkingen	338
526.	Inlichtingenbevoegdheid minister van Financiën: artikel 1:42 Wft	339
527.	Inlichtingenbevoegdheid minister van Financiën: artikel 20 Kaderwet zbo's	343
528.	Informatieverstrekking aan de minister van Financiën uit andere hoofde	344
5.4	Ingrijpen door de minister van Financiën bij ernstige taakverwaarlozing	346
529.	Ingrijpen door minister van Financiën bij ernstige taakverwaarlozing	346
6	Regelgevende bevoegdheid toezichthouders	347
6.1	Eigen regelgevende bevoegdheid	347
530.	Inleidende opmerkingen	347
531.	Eigen regelgevende bevoegdheid: artikel 1:28 leden 2 en 3 Wft	348
532.	Interventie door minister van Financiën	350
6.2	Gedelegeerde regelgevende bevoegdheid	350
533.	Gedelegeerde bevoegdheid vaststellen van regels: artikel 1:28 lid 1 Wft	350
534.	Voorafgaande consultatie marktpartijen	351
535.	Interventie door minister van Financiën	351
7	Toezichtinstrumentarium: inlichtingenbevoegdheid DNB en AFM	352
7.1	Inleiding	352
536.	Inleidende opmerkingen	352
7.2	Inlichtingenbevoegdheid	353
537.	Bevoegdheden aangewezen toezichtmedewerkers	353
538.	Bevoegdheden van AFM en DNB	356
539.	Inlichtingenbevoegdheid ten behoeve van buitenlandse toezichthoudende instanties	357
540.	Territoriale reikwijdte inlichtingenbevoegdheid	359
7.3	Medewerkingsplicht aan een inlichtingenvordering	360
541.	Medewerkingsplicht aan inlichtingenvordering: artikel 5:20 Awb en artikel 184 Sr	360
7.4	Medewerkingsplicht en rechtsbescherming	362
542.	Inlichtingenvordering: geen Awb-besluit	362
543.	Kritische kanttekeningen bij CBb-uitspraak en alternatieven	363
7.5	Bestuurlijk rechtsoordeel en Awb-besluitbegrip	365

544.	Rechtsoordeel in relatie tot Awb-besluit	365
545.	Rechtsoordeel naar aanleiding van handhavingsverzoek en Awb-besluit	368
8	Geheimhoudingsplicht voorwaarde voor effectief toezicht	369
8.1	Inleiding	369
546.	Inleidende opmerkingen	369
8.2	Geheimhoudingsplicht: hoofdregel, normgeadresseerden en begrip ‘vertrouwelijke’ informatie	370
547.	Hoofdregel artikel 1:89 Wft en normgeadresseerden	370
548.	Begrip ‘vertrouwelijke’ informatie	372
8.3	Bronnen van vertrouwelijke informatie: ‘eigen’ informatie en van ‘derden’ ontvangen informatie	376
549.	Eigen vertrouwelijke informatie	376
550.	Vertrouwelijke informatie ontvangen van ‘derden’: twee categorieën	377
551.	De eerste categorie personen en instanties	377
552.	De tweede categorie personen	379
9	Uitzonderingen op de geheimhoudingsplicht	380
9.1	Inleiding	380
553.	Inleidende opmerkingen	380
9.2	Algemene uitzondering	381
554.	Niet tot (rechts)personen herleidbare mededelingen: artikel 1:89 lid 2 Wft	381
555.	Afwikkelingsmededelingen: artikel 1:89 lid 4 Wft	382
9.3	Informatieverstrekking aan Nederlandse en buitenlandse instanties: artikel 1:90 Wft	382
556.	Inleidende opmerkingen bij artikel 1:90 Wft	382
557.	Hoofdregel artikel 1:90 lid 1 Wft en uitzondering artikel 1:93b Wft	383
558.	Extra voorwaarde artikel 1:90 lid 2 Wft	385
559.	Ander gebruik verstrekte vertrouwelijke informatie: artikel 1:90 lid 3 Wft	385
560.	Informatie aan organisatieonderdeel DNB belast met monetaire taak: artikel 1:90 lid 4 Wft	386
561.	Informatieverstrekking tussen DNB, AFM en de minister: artikel 1:90 lid 5 Wft	387
562.	Uitwisseling vertrouwelijke informatie: artikel 1:90 leden 6-8 Wft	389
9.4	Informatieverstrekking aan andere personen of instanties: artikel 1:93 Wft	389
563.	Informatieverstrekking ingevolge artikel 1:93 Wft	389

9.5	Informatieverstrekking in het kader van kapitaalvereisten: artikel 1:93g Wft	392
	564. Artikel 1:93g Wft: implementatie van artikel 58bis CRD	392
9.6	Informatieverstrekking door uitsluitend AFM of DNB: artikel 1:93c Wft en 1:93h Wft	393
	565. Informatieverschaffing door uitsluitend AFM of DNB	393
9.7	Informatieverstrekking in het kader van burgerlijke rechtsvordering en strafvordering	394
	566. Informatieverstrekking in kader burgerlijke rechtsvordering	394
	567. Informatieverstrekking in kader strafvordering	395
9.8	Informatieverstrekking aan de Algemene Rekenkamer en in het kader van de Nederlandse of Europese parlementaire enquête	398
	568. Inleidende opmerkingen	398
	569. Informatieverstrekking aan de Algemene Rekenkamer	398
	570. Informatieverstrekking parlementaire enquêtecommissie	400
9.9	Relatie artikel 5:25t Wft en geheimhoudingsplicht artikel 1:89 lid 1 Wft	401
	571. Relatie artikel 5:25t Wft en artikel 1:89 Wft	401
10	Bijzondere (toezicht)maatregelen: DNB en minister van Financiën	402
	572. Inleidende opmerkingen	402
	573. De minister van Financiën	403
	574. DNB en aanstellen van bijzonder bestuurder	404
11	Civielrechtelijke aansprakelijkheid van financiële toezichthouders	405
11.1	Inleiding	405
	575. Aansprakelijkheid AFM en DNB: inleiding en achtergrond	405
11.2	Aansprakelijkstelling DNB: Amsterdam American Bank, Vie d’Or en DSB-bank	406
	576. Amsterdam American Bank, Vie d’Or en DSB Bank	406
11.3	Aansprakelijkstelling AFM: Ahold, Befra en DSB-bank	408
	577. Ahold, Befra en DSB Bank	408
11.4	Rapport-Van Dam (2006) en rapport-Giessen (2009) en de reactie daarop	411
	578. Voorafgaand onderzoek: rapport-Van Dam (2006)	411
	579. Reactie op het rapport-Van Dam	412
	580. Voorafgaand onderzoek: rapport-Giessen (2009)	413
	581. Reactie op het Giessen-rapport	414
11.5	Invoering aansprakelijkheidsbeperking van de AFM en DNB	415
	582. Voornemen tot aansprakelijkheidsbeperking van de AFM en DNB	415
	583. De uiteindelijke redenen voor aansprakelijkheidsbeperking	416

11.6	Reikwijdte en inhoud van de aansprakelijkheidsbeperking van de AFM en DNB en andere entiteiten	418
584.	Reikwijdte: organen en medewerkers van de AFM, DNB en andere entiteiten	418
585.	Reikwijdte: feitelijke en rechtshandelingen	419
586.	Interpretatie Hoge Raad: ‘wettelijke taak’ en ‘voldoende inhoudelijk verband’	419
587.	Opzet en grove schuld: toelichting	421
11.7	De visie van het HvJ EU van 4 oktober 2018	421
588.	Aansprakelijkheidsbeperking Bulgaarse toezichthouder	421
589.	Consequentie uitspraak HvJ EU voor artikel 1:25d Wft	423
6	Bestuursrechtelijke handhaving	427
1	Inleiding	427
1.1	Keuze voor bestuursrechtelijke handhaving	427
601.	Bestuursrechtelijke handhaving	427
1.2	Plicht tot handhaving, handhavingsbevoegdheden en handhavingsconvenant	428
602.	Beginselplicht tot handhaving en handhavingsverzoek	428
603.	Besluitvorming omtrent handhaving	430
1.3	Handhavingsinstrumentarium	430
604.	Handhavingsinstrumenten	430
605.	Europeanisering van het handhavingsinstrumentarium	432
606.	Handhavingsbeleid AFM en DNB: algemene en uitgangspunten	432
607.	Handhaving van open normen en artikel 5:4 Awb (legaliteitsbeginsel: lex certa)	433
608.	Informeel handhavingsmiddelen	435
1.4	Handhaving van Europese verordeningen	436
609.	Handhaving EU-verordeningen: Besluit en de artikelen 1:3a lid 2 Wft en 5:89 Wft	436
2	Aanwijzingsbevoegdheid	439
2.1	Inleiding	439
610.	Inleidende opmerkingen: artikel 1:75 Wft	439
611.	Van overeenkomstige toepassing van artikel 1:75 Wft	440
612.	Aanwijzing ‘als bedoeld in’ en ‘toepassen van’ artikel 1:75 Wft	440
613.	Aanwijzing zonder verwijzing naar artikel 1:75 Wft	441
614.	Onderscheid normconcretiserende en handhavende aanwijzing	441
615.	Opzet en inhoud paragraaf over de aanwijzingsbevoegdheid	443
2.2	Aanwijzingsbevoegdheid van artikel 1:75 Wft	443

616.	Aanwijzingsbevoegdheid bij overtreding: artikel 1:75 lid 1 Wft	443
617.	Geen overtreding wel een aanwijzing: artikel 1:75 lid 2 Wft	444
618.	Aanwijzing ‘vroegtijdige interventie maatregelen’: artikel 1:75 lid 3 Wft	444
619.	Geen aantasting overeenkomsten met derden: achtergrond artikel 1:75 lid 4 Wft	445
620.	In laat wetgevingsstadium invoering artikel 1:75 lid 4 Wft	447
621.	Artikel 1:75 lid 4 Wft en jurisprudentie	448
622.	Uitzondering op artikel 1:75 lid 4 Wft: artikel 1:75 lid 5 Wft	451
2.3	Aanwijzingsbevoegdheid uit andere hoofde	452
623.	Inleidende opmerkingen	452
624.	Aanwijzing van vennootschapsrechtelijke aard: artikel 1:75a Wft	453
625.	Verbod aan accountant of actuaris tot afleggen verklaring: artikel 1:78 Wft	453
626.	Artikel 3:104 lid 3 Wft en relatie met artikel 5:32d lid 5 Wft	454
627.	Aanwijzing in kader zorgvuldige dienstverlening: artikel 4:24a Wft	455
628.	Aanwijzing aan uitgevende instelling: artikel 5:25s Wft	456
629.	Aanwijzing aan meldingsplichtige: artikel 5:51 Wft	457
630.	Aanwijzing wegens niet-integer marktoptreden: artikel 5:69 Wft	458
631.	Aanwijzing in kader biedingsregels: artikel 5:80 Wft	459
2.4	Gevolgen van het niet opvolgen van een aanwijzing	460
632.	Gevolgen van het niet opvolgen van een aanwijzing	460
3	Maatregel benoeming van een (stille) curator of een bijzondere bewindvoerder	462
3.1	Inleiding	462
633.	Hoedanigheid curator en bijzondere bewindvoerder en aansprakelijkheidsbeperking	462
3.2	Benoemen van een (stille) curator	464
634.	Benoemen van een (stille) curator: artikel 1:76 leden 1 en 10 Wft	464
635.	Situaties waarin een curator kan worden benoemd: artikel 1:76 leden 2-4 Wft	464
636.	Inhoud benoemingsbesluit: artikel 1:76 lid 5 Wft	467
3.3	Gevolgen van de benoeming van een (stille) curator	468
637.	Gevolg benoemingsbesluit: artikel 1:76 leden 5-8 Wft	468
3.4	Benoemen van een bijzondere bewindvoerder	469
638.	Benoemen bijzondere bewindvoerder ter vervanging (leden van) bestuur	469
4	Opleggen verbod of beperking verrichten of uitoefenen bepaalde activiteiten of rechten	471

4.1	Inleiding	471
	639. Inleidende opmerkingen	471
4.2	Activiteitenverboden in het kader van beleggersbescherming en/of ordelijk functioneren financiële markten	472
	640. Opschorten inschrijving, inkoop of terugbetaling door beheerder	472
	641. Aanbiedings- en beheerverbod op verzoek van ESMA	472
	642. Bepaalde verzekeringsproducten of dienstverlening verzekeraars	473
	643. Handelsmaatregelen ex implementatie MiFID II	475
	644. Verkoopverbod financieel instrument of gestructureerde deposito	476
4.3	Activiteitenverboden naar aanleiding van een geconstateerde overtreding	479
	645. Toegangsverbod tot een handelsplatform	479
	646. Schorsen of verbieden aanbidding van effecten of ‘beursintroductie’	480
	647. Handelsmaatregelen ex Prospectusverordening	480
	648. Schorsen of verbieden van reclame	481
	649. Verbod systematische interne afhandeling: bestaansrecht artikel 4:4a Wft?	481
	650. Activiteitenverbod en artikel 1:77 Wft: een ‘bijzondere’ en ruime bepaling	482
	651. Schorsing stemrecht	485
	652. ‘Beroepsverbod’	486
	653. Beroepsverbod: geen verplichte zienswijze andere toezichthouder	488
	654. Verbod te handelen voor eigen rekening	488
	655. Activiteiten- en transactieverbod ex artikel 4:4 Wft	490
5	Opleggen last onder dwangsom en bestuurlijke boete	491
5.1	Inleiding	491
	656. Inleidende opmerkingen: toepasselijkheid titel 5:1-titel 5:4 Awb	491
	657. Awb-begrip ‘overtreder’: (mede)pleger en feitelijk leidinggevende	492
5.2	Opleggen last onder dwangsom	494
	658. Last onder dwangsom en last onder bestuursdwang	494
	659. Opleggen last onder dwangsom: situaties en Awb-bepalingen	497
	660. Relatie last onder dwangsom met artikel 1:75 lid 4 Wft	498
5.3	Opleggen bestuurlijke boete	499
	661. Opleggen bestuurlijke boete: situaties en gelijkheidsbeginsel	499
	662. Zwijgrecht en cautieplicht (‘nemo tenetur’-beginsel)	501
	663. Samenvatting: rechtspraak zwijgrecht en cautieplicht (‘nemo tenetur’-beginsel)	505
	664. ‘Ne bis in idem’-beginsel	507
	665. ‘Ne bis in idem’-beginsel: Europese rechtspraak	508

666.	‘Una via’-beginsel	509
667.	Functiescheiding	512
668.	Bepaling boetebedrag: inleiding	515
669.	Boetebedragen: algemeen	515
670.	Boetebedrag: algemene afwijkingen	516
671.	Boetebedrag: verlaging en ‘nihil’-boete	517
672.	Boetebedrag: verhoging	518
673.	Boetebedrag EU-verordeningen	518
674.	Boete verzwijgen of onjuiste informatie bij vergunningaanvraag	519
675.	Hoofdelijke aansprakelijkheid bij boeteoplegging	519
676.	Bestuurdersaansprakelijkheid wegens onbetaald gebleven boete	520
677.	Advies sanctiestelsels en Nader Rapport bestuurlijke boetestelsels	521
6	Openbare waarschuwing en publicatie opgelegde boeten en dwangsommen	523
6.1	Inleiding	523
678.	Inleidende opmerkingen	523
679.	Publicatie waarschuwing en handhavingsbesluiten: doelen	524
680.	Publicatie en de punitieve sanctie-vraag	526
681.	Publicatieregime en Europese geheimhoudingsbepalingen	527
6.2	Openbare verklaring van overtreding en openbare waarschuwing	529
682.	Openbaarmaking van overtredingen	529
683.	Publicatie overtreding Prospectusverordening	532
6.3	Openbaarmaking bestuurlijke sancties	533
684.	Inleidende opmerkingen	533
685.	Publicatie onherroepelijk besluit tot oplegging bestuurlijke sancties (hoofdregel)	533
686.	Uitzonderingen: zo spoedig mogelijke publicatie	534
687.	Uitzonderingen: uitstel publicatie, anonimisering en geen publicatie	535
6.4	Rechtsbescherming bij openbaarmaking	538
688.	Rechtsbescherming: artikel 1:99 Wft	538
6.5	Wachttermijn en uitzonderingen op de wachttermijn	539
689.	Wachttermijn publicatie	539
690.	Rectificatie publicatiebesluit	540
691.	Uitzondering wachttermijn: ‘versneld’ publiceren	541
692.	Behandeling met gesloten deuren	544
7	Wijzigen, beperken of intrekken vergunning, ontheffing en vvgb of verbinden van voorschriften	545
7.1	Gronden voor wijzigen, beperken of intrekken van een vergunning	545
693.	Artikel 1:104 Wft en artikel 1:105 Wft	545

7.2	Gevolgen van de intrekking van een vergunning	546
694.	Gevolgen intrekking vergunning	546
695.	Gevolgen ex artikel 4:37pa Wft en artikel 4:54 Wft	547
8	Wft en de Wet op de economische delicten	548
696.	Inleidende opmerkingen	548
697.	Strafbaarstelling overtreding openbaarbodregels Wft	549
698.	Overtreding MAR-bepalingen en de WED	550
699.	De WED in relatie tot ‘gesplitste’ implementatie Europese regelgeving	551
7	Samenwerking tussen toezichthouders en met buitenlandse instanties	553
1	Inleiding	553
701.	Inleiding	553
2	Samenwerking tussen de AFM en DNB	554
2.1	Inleiding	554
702.	Inleidende opmerkingen	554
2.2	Zienswijze in het kader van het treffen van bepaalde maatregelen	555
703.	Zienswijze andere toezichthouder ex artikel 1:47 Wft	555
2.3	Advies in het kader van een verlening van een vvgb of vergunning	557
704.	Advies over (ontwerpbesluit) vvgb-verlening	557
705.	Advies over verlening vergunning of instemming en informatieverstrekking	557
706.	Besluiten van DNB ter zake van EMIR	559
2.4	Raadplegen bij vergunningverlening beleggingsonderneming die deel uitmaakt van een groep	560
707.	Raadpleging door de AFM	560
2.5	Geschiktheid en betrouwbaarheid: onverwijld advies, in kennis stellen en bindende aanbeveling	560
708.	Inleidende opmerkingen	560
709.	Onverwijld advies inzake geschiktheid	560
710.	In kennis stellen ter zake betrouwbaarheid	561
711.	Bindende aanbeveling: achtergrond	562
712.	Bindende aanbeveling ex artikel 1:49 Wft	564
2.6	Kennisgeving in het kader van een centrale effectenbewaarinstantie en bindende aanbeveling	566
713.	Besluiten van de AFM terzake van de CSD-verordening	566
2.7	Kennisgeving aan de AFM in het kader van de Interventiewet	566
714.	Onteigening van effecten, kennisgeving en handelsmaatregel	566

2.8	Samenwerking AFM en DNB en basis voor samenwerking met de ACM	567
	715. Samenwerking ingevolge artikel 1:50a Wft en 26a Besluit reikwijdtebepalingen Wft	567
3	Samenwerking DNB en de AFM met instanties van een andere lidstaat	568
3.1	Algemene samenwerking, informatieverstrekking en informatie-inwinning	568
	716. Inleidende opmerkingen	568
	717. Grensoverschrijdende samenwerking en informatieverstrekking	569
	718. Informatie-inwinning op verzoek	571
3.2	Grensoverschrijdende verificatie van gegevens of inlichtingen	572
	719. Grensoverschrijdende verificatie of onderzoek: inleidende opmerkingen	572
	720. Verificatie voor de AFM en DNB	572
	721. Verificatie door de AFM en DNB	573
	722. Kennisgeving intrekking vergunning	575
3.3	Samenwerking AFM en DNB in het kader van handhaving	576
	723. Inleidende opmerkingen	576
	724. Transactie- of activiteitenverbod entiteit zetel in (referentie-)lidstaat	576
	725. Activiteitenverbod entiteit met zetel in Nederland	578
3.4	Samenwerkingsbepalingen die uitsluitend zien op de AFM	579
	726. Inleidende opmerkingen	579
	727. Melding onregelmatigheden Nederlandse icbe of beheerder	580
	728. Inkennisstelling overtreding en maatregelen Nederlandse master-icbe	580
	729. Verificatie in kader ICBE-richtlijn of AIFMD	581
	730. Raadplegen vergunningverlening aan abi- of icbe-beheerder	581
	731. Raadplegen en inkennisstelling intrekking of wijziging icbe-vergunning	582
	732. Wijziging of weigering instemming icbe-beheerder	582
	733. Raadplegen vergunningverlening aan marktexploitant	583
	734. Marktexploitant met voorzieningen in andere lidstaat: informatie- en afspraakplicht	583
	735. Activiteitenverbod marktexploitant in andere lidstaat met voorzieningen in Nederland	584
	736. Raadplegen bij vergunningverlening beleggingsonderneming	585
	737. Verificatie gegevens beleggingsonderneming	586

738.	Transactie- of activiteitenverbod beleggingsondernemingen andere lidstaat	586
3.5	Samenwerkingsbepalingen die uitsluitend zien op DNB	587
739.	Inleidende opmerkingen	587
740.	Samenwerking in kader geconsolideerd toezicht	588
741.	Samenwerking toezicht op significante bijkantoren	590
742.	Oprichting van en deelname aan colleges van toezichthouders	591
743.	Verificatie op verzoek van DNB of door DNB	594
744.	Verificatieverzoek aan DNB en inwinnen inlichtingen	595
745.	Aanwijzingsbevoegdheid en opleggen sancties	596
746.	Transactieverbod herverzekeraar zetel lidstaat	597
747.	Transactieverbod bepaalde derdelandverzekeraars	597
748.	Raadpleging door DNB in kader vergunningverlening	598
749.	Adviesaanvraag bij verlening vvgb en ontheffing prudentiële eisen	599
750.	Verzoek tot en intrekking ontheffing prudentiële eisen	599
751.	Inkennisstelling overtreding door Nederlandse financiële instelling	600
752.	Inkennisstelling verzekeraar is of wordt dochter van derdelandmoeder	600
753.	Samenwerking met de minister van Justitie en Veiligheid	601
754.	Samenwerking in het kader van antiwitwasregelgeving	601
4	Samenwerking van de AFM en DNB met andere Europese instanties	602
755.	Verstrekken en inwinnen informatie en verlenen van bijstand	602
5	Samenwerking met toezichthouders in een derde land	603
756.	Verstrekking vertrouwelijke informatie	603
757.	Informatie-inwinning	604
758.	Transactieverbod clearinginstelling en natura-uitvaartverzekeraar lidstaat of derde land	605
8	Afsluiting: observaties en reflecterende conclusies	607
	Literatuuroverzicht	619
	Wetsartikelenregister	643
	Rechtspraakregister	661
	Trefwoordenregister	669